

מסכת סוטה

שפיר קישית החוספות כפשטן, דלעילס מותר לארום דשמא יזכר לזווג שני לפי מעשיו ושמא יקדמנו אחר צזה, וכן משמע לשון הדרש מוליא אסירים שהי נאסר מקודם לאותה רשעה, וכשהעיז מעשיו מוליא אסירים ולכן מושיב יחידים שנפרדו מאת זיווגם הראשון. שוב ראיתי כזה במאירי.

בגמ' עד כאן לא פליגי וכו', נראה דהוא בניחוחא ודינא קמ"ל ואמר עלה יתכן נמי, ותיספות דד"ה אצל צטומאה וכו' לא הבינו כן ונדחקו בקושיא ואינו יודע טעמם.

ע"ב תוס' ד"ה כל מקיס שנאמר עד הרי כאן שנים וכו', אצל קשיא, ל"ע דהתם כתיב והיא עד ע"כ אחד משמע משא"כ עד סתם הוי תרי.

דף ג' ע"א בגמ' ריש לקיש אמר אין אדם עובר עבירה אלא א"כ נכנס בו רוח שטות, משמע דפליג, דאוחו רוח שטות הוא עובר אח"כ על הצעל, ואפשר דהוא גם כן מכריז כדאיתא [צבא צתרא ע"ז ע"א] יורד ומפתח עולה ומסעין,

דף ב' ע"א ברש"י ד"ה לזווגם, הנה דלפי מעשיו, נראה כוונתו למסקנא דש"ס לכן קשה בקריעת ים סוף דהוא שינוי מכפי הסדר אצל זיווג ראשון דמסודר מתחלת לא שייך קשה. אצל מה שכתב בד"ה איני, ואם תאמר הכל גלוי לפנינו וכו', קשה דצלא"ה פריך הגמרא שפיר דכל מה שהי צשעת צריאה לא שייך קשה, איצרא דרש"י לא פירש הקושיא על יקשין לזווגם, וכבר התעורר צזה המהרש"א. ובפירוש הגמרא זיווג שני הי' נראה דהיינו השני שצא לפי מעשיו ולא לפי מה שנגזר צתחילה — אך לשון אין מזווגין לאדם לא משמע הכי, מכל מקום יש לומר הפירוש דצשעת גשואין לפי מעשיו משנין או מניחין אותי צזווג ראשון שלו. והנה תוספות דד"ה הא צזווג ראשון וכו' הקשו מהא דשמא יקדמנו שמא מיירי צזווג שני, וקשה הלא סתם מותר לארום צחולו של מועד משמע אפילו צזווג ראשון, ויש לומר דמכל מקום שמא יקדמנו אחר שיהי זווג שני שלו. אך קשה מנא לן דיכול ליקח אוחו שמיוחד צזווג ראשון לאחר, ולפי שכתבתי אחי

וכיינו נמי כדרכי מאיר רק לרצי מאיר
משמע רוח עברה כמיש מהרש"א.

בגמ' השטה כתיב, פשוט משום דאין
ניקוד בתורה ויכול צשן ימנית, ואיני
יודע למה נדחק מהרש"א.

תוס' ד"ה רצי ישמעאל אומר רשות,
אבל קשיא, וי"ל דלמ"ד כצית כלל כל
רשות וחוצה וכיינו פלוגתייכו דרצי
ישמעאל ורצי עקיבא, אבל לבית שמאי
כולי עלמא חוצה משום דאין לו תקנה
אחרת דלגרש אסור.

תוס' ד"ה לא נשנית אלא צשציל דצר
שנחחדש תימה וכו', ולע"ד לא דמי
להחם דהוי יתיר אבל הכא אורח"י דקרא
ליפוי כלשון כמ"ד דצרה תורה כלשון
צני אדם.

תוס' ד"ה לה יעמא מצוה, ונפקא
מינה לעוסק צמצוה וכו', וי"ע דהא הוי
מצות עשה, ומהרש"א כי צפשיעות
דצחיינו כהן ליכא מצוה ואיני יודע מנא
לי ד"ל דמכאן הוי מצות עשה על כל
קרוצ כמו מצות אצילות, וי"ע צפוסקים,
גם סוף לשון מהרש"א אין מוצן לי.

ע"ב בגמ' א"ר חסדא זנותא צציתא
כי קריא לשומשמא, ע"י מהרש"א,
ולכאורה קשה לפירושו למה דווקא
צאשה, וי"ל כי צחעא האיש מסחלק
היוד וצאשה כה', וכיון דצרכת כצית

צאשה תליא כמיש להניח צרכה אל
ביתך [יחזקאל מ"ד – ל']*, לכן תליא
צאשה.

בתוס' ד"ה כתיב נמי וכו', וי"ל
אסמכתא צעלמא הוא וכו'. וקל"ת קשה
דאי אסור מן התורה איך עקרו חכמים
צקום עשה איסור תורה דה"ל למיקום
צמילי אחרוני, אך עיקר הקושיא י"ל
דגם אי הוי כתיב וכו' לבס לאחוצה
וצאחיקם נמי הוי מלינן למידרש האי
דרשא.

בתוס' ד"ה מה עדות אחרונה וכו',
תימא וכו', מיכו מלינו כזה דאחי קרא
כי היכי דלא למטעי לומר שזה ק"ו.

בתוס' ד"ה תלמוד לומר ועד אין צה
וכו' תמכו על אציי צקידושין דעד אחד
אי זינתה אשתך אסורה אפי' צלא קינוי
וסתירה ע"ש, ולע"ד נראה דלאציי בעד
עושה רק ספק דאורייתא לחומרא לאפוקי
מכח חזקה היחר ומיכו הוי רק ספק
ושפיר עדיף כשהי קינוי וסתירה דיכולין
להשקותה ואינה אסורה רק צצ' עדים
דהוי ודאי, לזה לריך קרא דע"א על
עומאה אוסר ולא מהני השקאה, כנ"ל
נכון. ומיושב נמי מה שחמכו צדיבור
שאח"ז דהא ליכא קרא לשנות הדין משאר
עדות, ולמה שכתבתי אדרצא הלא רצא
נמי דפליג שם על אציי הוא רק מכח דצר
דצר אבל צלא"ה הוה אמינא דספק איסור

(*) עיין יבמות ס"ב ע"ב.

הואיל ואוכל צמיחוס ולכלוך הידים כשלא
נטל ידיו].

(שפ"א שבת ס"ב ע"ב)

דף ה' ע"ב בגמ' כל השם אורחיתיו
בעיה"ז זוכה ורואה בישועתו של הקצ"ה,
פי' רש"י המחשב הפסד מלוא וכו', ולולי
דבריו נראה דמיירי אפי' שני הדרכים הם
למלוא רק ששוקל לעשות המלוא שלא
יבוא מכשול ע"י כעוצדא דהבוא תלמידא
שלא הקשה לר"י צשצחא דריגלא, ופי'
הריעצ"א דאע"ג שהי' לריק לידע החירון
נתיישב בעלמו שיותר מכשול יוכל להיות
מכשאלה ממה שלא ידע שאלתו ע"ש,
ונראה דזה הכוונה זוכה כו', שכיון שמיניח
השאלה ע"י החשבון לשם שמים הש"י
בעלמו מאיר עיניו ומונח התשובה בעלמו,
וכמו כן בכל המלואות כשממעט בכוונה
לשם שמים הש"י מושיע לו בזה המיעוט,
וז"ש אראנו בישע אלהים. ויחכן עוד לימר
כי היא מדה צמדה, כי ישועות הש"י היא
באופן שלא יבוא מזה שום נזק, ומי שאינו
מיישב עלמו כראוי תולה ח"ו הישועה
לעונש, אבל זה השם אורחותיו מבין כשצא
עליו יסורים ר"ל וכדומה ששכרן יותר
מהפסדן וזוכה נראות בישע אלהים,
וגחיש הזה מראה לו הקצ"ה דרך
הישועות שלו.

(שפ"א מועד קטן ה' ע"א)

בגמ' אלמא דיבור סתירה הוא, תוס'
[בד"ה הא גופא קשיא] הבינו כוונתם
דיבור קרי לסתירה לישנא מעליא, אבל

נעשה על ידי העד וכמ"ש. מיהו קלח קשה
על אביו מצרייחא דהכא דמוקמינן לה
צעד אחד בלי קינוי, וי"ל דאביו לא פי'
כן הצרייחא רק על קינוי, ומזה גרידא
ס"ל דאחי רק על קינוי לחוד או סתירה
לחוד להכי לריך גזירה שוב דדבר דבר,
כו"ל.

דף ד' ע"א תוס' ד"ה אי הכי היינו
רבי אליעזר, ע"י מהרש"א מה שהקשה
לפרש"י, ול"ג לישב דלכך הולך הגמ'
לומר היינו ר"א, ואם תאמר ר"א למזוג
ולשחות קאמר אם כן ר"א דחזרת דקל
היינו בן עזאי, ודו"ק.

בתוס' ד"ה דמרחק או דמקרב הניחו
בתימא, וי"ל דכיון דשיעור חזרת דקל
ידעו כמה עובי הדקל כיון דהוא שיעור
מזיגה, ממילא הקפיד גמי צהבוא דקל
עלמו הוא.

ע"ב בתוס' ד"ה נעקר מן העולם,
ועוד קשיא וכו', וצ"י כמה אשה אמרינן
דעונשו עניות. לולי פירש"י [צשצח ס"ב
ע"ב] י"ל דלאו צנטי' דלאכילה קאי,
דצחא לא הוי אמר רצא דמשי ולא משי
לית לן צה, רק דומיא דכני משום
מאוסותא שיהי' תמיד ידיו נקיות, כי
מאוסותא מציא עניות כדפירש"י לעיל
[צשצח שס]. [ובזה מיושב קושית התוס',
וע"י צפרישכ צא"ח (סי' קנ"ח) דגם
צנטי' לאכילה פי' העטם שצא לידי עניות

שפיר סצרת הנמוק"י במקומו עומד די"ל
 דעומאח חשיב, ועיין צ"מ הביא ד' יש"ש
 וחושב שפותר את עלמו, וז"ל דלגבי
 חלל מחיבת ואת כשר י"ל דאפי' חליצה
 לא צעי כמ"ש. ועיין בתוס' [ד"ה אשת
 כהן שנאנסה] שהקשו מפלוג דכא,
 ובאמת לפירוש רש"י לק"מ דכל דאי
 הוית חשתו לא הוית נאסרה עניו לא
 אמרינן זה הקל וחומר ומה לי חלל
 או מנשאין פלוג דכא, ואולי לזה נחכונו
 בתוס' ביצמות [דף פ"ד ע"ב ד"ה שייר
 פלוג דכא] גם כן.

בגמ' אמר לן רב ששת ואמר לן עינין
 ממחנותין סוטה שיש לה עדות צמדינת
 הים וכו', לריך עיון מה נפקא מינה
 לדינא דהא דרב ששת ורב יוסף דפליג
 עליו כיון דלכולי עלמא מחנותין היא
 דעדים נאמנים אחר השקאה גם כן,
 ולכאורה ה"י נראה לי דלרב ששת צ"י
 כחות עדות מכחישינן אין יכולים
 להשקותה דכיון דאי באמת זינתה כרי יש
 לה עדות אם כן לא שותה, ולתוס' [ד"ה
 ושצאו לה עדות] אפילו באחד מכחיש עם
 אחד, אך זה מפורש לקמן [דף ל"א ע"ב]
 עד אחד אומר נעמאת ועד אחד אומר
 לא נעמאת שותה, אך למשנה למלך [פ"ג
 מה' סוטה הגב' כ"ג] מודין תוס'
 בזה, מיכו גם צ"י כחות משמעות
 המשנה דלקמן דשותה דחנא צ"י אומרים
 נעמאת ואחד אומר לא נעמאת אינה

רש"י פי' דדינה כסתירה, ולפירוש קשה
 מנ"ל נהי דחשיב קינוי מכל מקום אינה
 נאסרת רק על ידי סתירה, אבל קינוי
 חשיב שפיר דאפי' בדיבור הקפיד מכל
 שכן סתירה, ונראה דעיקר הוכחה בגמ'
 מדלא אמר רבותא עפי' צאל תסתרי
 ודיצרה דמכל מקום מותרת, אלא ודאי
 בדיבור חשיב סתירה, א"כ קשיא רישא
 לסיפא ומשני דתרי מילי נינהו.

בגמרא הכי קאמר אל תדברי ונסתרה
 ולא כלום, בק' בתוס' רעק"א א"כ מאי
 מיצעי לן. [סוטה כ"ה] צעזרת על דת,
 ליפשט ממחני' דנסתרה לא נאסרה,
 וכן בק' מהא דאין אוסרין על היחוד,
 וי"ל צפשיעות (*) דמיירי דנסתרה
 צשוגג ומכל מקום כשהי' קינוי לריכים
 להשקותה דלא מלינו חילוק בזה.

דף ר' ע"א בגמ' אלא אשת כהן
 שנאנסה, עיין תוס' רע"א ומל"מ [פ"א
 מהלכ' יבום וחליצה] דשניהם לדבר אחד
 נחכונו להקשות על הנימוקי יוסף ובית
 שמואל [סימן קע"ג סק"י] והצ"ח
 דסבירא לכו דאנוסה לא צעי חליצה
 דעומאח כתיב זה והכא אמרינן דאפילו
 מתייבמת, ואי עומאח כתיב זה אפי'
 מחליצה חיפטר, מ"מ לע"ד אינו תמוה
 דסצרת בגמ' ככא שייך גם לענין עומאח
 כתיב זה דלגבי הדיוט וחלל לא חשיב
 אונס עומאח, אבל גבי אח כהן כשר

(*) עיין במש"כ רבינו לקמן דף כ"ד ע"א ד"ה במל"מ.

שוחה אם כן משמע הא חרי וחרי שוחה. מיהו הסבירא תמוה, ואפשר לישב, וצוה יתבאר גם כן דעת חוסי שכתבו דאפילו אחד הוא כז' ולדבריהם עדים דרב ששת וברייחא דלקמן לאו דווקא צ' רק צסועה אחד נמי קרי עדים, וטעם החוס' נראה כיון דציטלה חורה השקאה בשביל העד מוכח דכח בעד מצרר יותר מהשקאה וצמקום עד חין השקאה ידאם לא כן תשתה אפי' לא מוכחש בעד להסיר הרגלים לדבר חלא וודאי דחין השקאה כשיש עד ודלא כמשנה למלך פ"ג מסועה [הלכ' כ"ג] צסופו דכתב דמודין חוס' דצירור דהשקאה יש אפילו צמקום עד אחד וחין דצריז נראה ע"ש, ופשט רב ששת לחוס' אחי שפיר טפי, דעד היונו אחד וגם אחד חין צב לענין השקאה. חכן המשנה למלך הביא לבאורה ראי צרורה משצועות ל"צ [ע"א] דהקשו חוס' [צד"ה הכל מודים צעד עומאה] מה הפסד גרם חלא תשתה ותמות ונדחקו ע"ש, והשתא חלא לרב ששת כשיש עד לא מהני השקאה ודוחק דיחלקו על דבריהם דהכא או דלא סצירא להו כרב ששת וכמאירי, (חכן *) יש לומר לע"ד דהא דאם יש עד ליכא השקאה הוא דוקא עד הראוי להעיד ולהכי כשנשצע שאינו יודע בעדות שוב אין יכול לחזור ולהעיד וברי הוי כאין צב עד כן כ"ל) ועל פי זה יש לומר דגם

צב' כחות מכחישים כיון דחין ראוי לקיים עדות הוי בעד חין צב, והגם דיכול להיות הזמה על כח צ' מכל מקום הזמה לא שכיח, ולכן אפילו לרב ששת צתרי יתרי שוחה, והגם דחין בטעם צרור חצל מוכרח הוא מלשון כמשנה דלקמן, והשתא לריך עיון מה נפקא מינה צין רב ששת לרב יוסף, ונראה לי לומר להיפך מדצרי המשנה למלך כ"ל, דצחמת טעם החוס' קשה דהא רק רגלים לדבר האמינה תורה וכלן ליכא רגלים שכבר שתה על ספק אך לרב ששת דציש עדים לא הוי שתי צירור, שפיר הוא הדיון עד אחד שהאמינתו חורה אם כן לא הוי שתי צירור וזה עלמו הנפקא מינה צין רב ששת לרב יוסף, ודו"ק.

בגמ' מיקמי דחשתי זינה היא, לבאורה כיון דלחוס' עדים לאו דווקא, ואפילו עד אחד, אם כן יש לומר דקא משמע לן דעד עומאה נאמן, ויש לומר דצחמת הוי לי' למימר צבדיא דאפילו אחד, רק אי מיירי צתר השקאה נקט עדים דנדע דמיירי אחר השקאה מכח דאי לאו הכי זונה היא, חצל אי מיירי מקודם ליתני צבדיא עד אחד.

בגמ' זונה היא, עיון חוס' יצמות מ"ד [ע"צ ד"ה ככא נמי], ולבאורה תמי צעיני הא מונטמאה נלמד דסועה וודאי אסורה צתרומה.

(*) בגובי"ת אהע"ז סי' קס"א ובא"מ סי' קע"ח העלו כן לתרץ קר' המל"מ עיי"ש (הצרת הרב הגאון מטשעבין זצ"ל).

בגמ' מחיב רב שימי בר אשי וכו',
חיני מזין חי הקושיא רק על רב ששת
כלא לרב יוסף נמי בעל כרחך פליג רבי
שמעון אמתייתין דהכא, כיון דטעמא
דרב יוסף משום זכות, ואדרבא לרב ששת
למסקנא מיישב בגמ' צסוף הסוגיא
דעדים לא שכיח אצל לרב יוסף אפילו
למסקנא פליג רבי שמעון אמתייתין
דהכא.

בתוס' ד"ה האומרת עמאכ חני לך,
ולכאורה אריכות לשונם חין מוזן
דנפשיעות בוי לכו למימר כיון דאומרת
עמאכ חניה שותה ממילא אסורה
צתרומה, ויש לומר דהצינו התוספות
דרישא דומיא דסיפא דאומרת עמאכ
אחר השקאה ומכל מקום אסורה ותלין
בזכות או שיש עדים צמדינת הים, אך
בזה ל"ע התיורן, דכבר אזלי ל"ה הרגלים
לדבר בהשקאה וכמ"ש לעיל צענין אחר,
צפרט צאשכ זו דמקודם ששתה ולא
הודית ל"ע חי נאמנת.

ע"ב בגמרא כיפרה ספיקה, עיין
צרמז"ס פ"ד מסוטה [הלכ' י"ד] דכתב
שאין השיריים נאכלין והכסף משנה מציא
ירושלמי וכאילו אשתמיט ל"ה הגמ' דהכא
ואע"ג, גם צספר קרית ספר לא העיר
כלום וכמאירי שדרכו להציא ד' הרמז"ס
וכאן סתם כלשון הגמ' נראה שט"ס הוא
צרמז"ס.

תוס' ד"ה כי קדוש מעיקרא שפיר
קדוש וכו', לע"ד נראה לחלק דשאני
בנזירה דבידו להפר אצל הכא כיון
דחייבתו תורה להשקותה ולהציא קרבן
לא שייך שהי צטעות חולי בוי ידע
שיצאו דהא מן הדין חייב ולא לסמוך
שיצאו, ומכאן טעמא נמי דחינו יכול
לשאול על נדרו דאין יתחרט כיון דמדין
הי צריך לעשות כן, וקל"ט לפי זה
למה הוצרכו צגמ' [כריתות כ"ג ע"ב]
צאשכ לומר העטם משום דלצו נוקפו.

דף ז' ע"א במשנה שמה יצא עלי
צדרך, נראה דה"ה דאין מניחין אותה
ליחד עמה צעירו אחר שהעידו עידי
קינני וסתירה *).

בתוס' ד"ה נדה שהיא צכרת, ויש
לומר וכו', וקשה אס כן אין יליף סוטה
מנדה וכן הניח צתוס' רע"א צלע"ג, וי"ל
דסוטה לא בוי צירור אין לה היתר להכי
לא דמי לעריות, וזה שדייקו תוס' לינקיע
צן עס אמו דלעולם אין צו היתר, ואין
הכי נמי לר"י עריות שיוכלו לצוא לידי
היתר כגון אחות אשתו מותר מה"ח
ציחוד.

ע"ב בגמרא שמעת מינה כותצין שוצר,
נראה לפרש משום דחני שוצרת אס כן
מייירי צאין השער צידה ואס כן אפילו
תהי צדקת לא תגצה הכחוצה ולמה

(*) כ"ב בס' הישר לר"ת שו"ת סי' כ', וכ"מ מל' הרמב"ם פ"ג מהל' סוטה ה"א ומל'
המאירי במתניין.

להצטל השובר בלאו הכי לא תגבה, מיהו זה אינו קושיא דנורף לו השובר שמה משקרת ויש לה הכתובה, רק מכל מקום עיקר דין דשוברת הוא שמפסדת הכתובה ומשמע דבלי הודאתה לא היתה מפסדת ושמע מינה דכותבין שובר כ"ל. ועיין במאירי שפירש דוודאי לא הציחה הכתובה לירושלים, וזה דוחק. ועיין רע"צ ומה שהקשה עליו תוס' רע"א, ונראה דהכי בזין פ"י הגמ' כיון דסתמא חגי שוברת משמע אפילו הכתובה תחת ידה גם כן כותבין שובר ואין לריכה להחזירה, ולכן למסקנא נמי לריך לומר דמייירי באין כותבין, והוא הדין נמי באומרת שנאצדה ממנה, ויחישב בזה קושיא תוס' [ד"ה אמר רבא] דבעלמא סבר כותבין שובר מה שאין כן הכא כשהכתובה בידה לריכה להחזירה והמקשן ראה לדייק דכותבין אפילו כה"ג וזה לכ"ע אינו. גם יש לומר דרבא מחלק בין חוב דעבד לזה מה שאין כן בכתובה, ובזה ה"ל מיושב דברי רע"צ, אך ל"ע בכתובות נשיטת הרע"צ שם.

דף ח ע"א בגמ' אלא אמר קרא אותה נפדה, עיין מהרש"א דתוס' [ד"ה חיובא צינייהו] הבינו קרא דהקריב אותה וכן מפורש בספרי ע"ש.

בגמ' ורותתת מי משקין והתניא וכו', לכאורה תמוה דבלאו הכי צרייחא זו ללא כמאן, ונראה לפרש דהמקשן ראה לדייק מזה דר' שמעון לא סבירא ליה

דרשא דאותה יאסר רק מסבירא, יצרותתת דליכא טעם זה יאסר התנא מטעם חבילות ואתיא כר"ש, אבל אי לר"ש סבירא ליה האי קרא ח"כ צרייחא כמאן, ומשני צדכן אחד יצרותתת יאליבא דר"ש.

תוס' ד"ה אס הי' לזה נאה, אע"ג דגזירת הכתיב הוא שז ואל תעשה לאו מיעקר יכו', מיהי לפי זה תמוה מה דמקשה הגמ' דרבנן אדרבנן כמ"ש תוס' לקמן [ד"ה הא"ש נסקל ערום], והגם דתירצו דאיתי לאו מיעוץ היא מכל מקום לא הוי עקירת ד"ת כמו הכא, לכן ה"ל אפשר לימר למ"ש תוס' לקמן [ד"ה ויתגרו צה] להקשות למה לא פשו סדין כדאי' בספרי, ועי"ש בספרי דפליגי בזה, ויש לומר דלכ"ע מה"ל סגי דפריעה לפני ה' ולפרוס סדין רק הוסיפו חכמים זה לצותה בפני הכל, וא"כ י"ל דאין הכי נמי לר"י לא ה"ל מגלכו פ"י בפני רבים רק בפני ה' ולא הוי עקירת דבר כלל, ואפינו אי לא נימא כדתי' הכי, כדמשמע קל"ח שם בספרי דלר"י לא ה"ל מגלה כלל, מכל מקום מקשה הגמ' שפיר לרבנן נעשה פריסת סדין על כל פנים.

ע"ב בגמ' אמר אביי תרגמה אנשים, קל"ח קשה מלשון חין מעבדיה, ואפשר בעבד דאימתה עליו לא שייך שיחגרו צה.

בגמרא אמר ליה רבא והא כל הרוזה לראות צה רואה קתני, לכאוי מלשין יראה ולא תראה דייק, אך במשנה ליחא לשון

זכ רק צספרי, ויש לומר דמלשון כל יקשה. ונעיקר קושית הגמ' קלח קשה דיש לומר דסיפא רבותא דכ"א צנשים טפי קפידא דלכא גם צחצרתה.

דף ט' ע"א בתוס' ד"ה לא הכיתי לאומה ושינתי עיין מהרש"א, ותירושו ל"ע דכא הגמ' מיייתי עלה כך דרשא דרב חיננא מסאסב צשלחה, ותו דבישראל נמי מלינו עונשין משונים זו מזו.

ע"ב בגמ' הוא אמר אכרוג את אדם ואשא את חוב, עין רש"א, ולפע"ד דוודאי כוונת הנחש. לא מות תמוחון היינו תיבף רק שיהי יומו אלף שנים, רק שרלה לכרוג אדם כפשט לשון הגמ', ואם הי' אוכל מעץ החיים ולא מעץ הדעת לא הי' שייך מיתה והריגה ולכן רלה להכשילו ולהרגו.

בגמ' ת"ר שמשון צעיניו וכו' כי חזל מיהא צחר ישרותי חזל וכו', נלע"ד כיון דכתיב ואציו ואמו לא ידעו משמע דשמשון ידע כי מה' הוא שהרי כצר החל רוח הי' לפעמו, וצוודאי עשה על פי הדיבור, וכל החטא הי' מה שאזיל צחר ישרותי דעיניו ולא קיים המלוכה לשמי ית', וצוה מיושב קושית רש"א ורי"ף ע"ש צעין יעקב.

בגמ' ואל תאכלי כל טמא וכו', עיין רש"א ודצרינן ל"ע כי מה איסור אכילת טומאת נפש, ואם נטמא צנגיעה אס כן מה אל תאכלי, גם מה שכתב מהרש"א דלא מלינו שמשון נאסר ציין, נ"ל דמכל

מקום הפסוק מה יהי' משפט הנער והשיב המלאך מכל אשר אמרתי וגו' תשמר הפירוש שתשמור הנער מזה.

דף י' ע"ב בגמ' שכסחה פני' צצית חמיה וכו' כל כלה שהיא לנועה וכו' זוכה וכו', פי' כי הכתוב אמר שעי' שהיחה מכוסה צצית חמיה לא הכירה ותשצה לזונה, אך מה דלריך הכתוב להודיע טעם בטעיות שלא הכירה זה הוא להשמיענו שמה שכסחה פני' גרם לה שיטעה ויתשצה לזונה כדי שילא ממנה מלכים ונציאים כנ"ל [וכן י"ל גם כוונת רש"י צחומש ע"ש, אכן המהרש"א פי' כוונתו צאופן אחר ע"ש]. אבל אהא דאמר מלכים מדוד יש להקשות דהו"ל למימר מישי שהרי גם דוד מלך ישראל הי', ויראה לפרש למאי דאיתא צזוכר (פי' וישלח ד' קס"ח) דדוד המע"ה לא הי' לו חיים מעצמו רק שאדכ"ר ע"ה נתן לו חיים, וא"כ לא שייך לומר שילא ממנה דוד צצכות שכסחה פני' שהרי דוד מלידו לא הי' לו חיים כנ"ל רק מה שהי' לדוד אחריו שייך ליחס אחריו. עוד י"ל כי דהע"ה הי' לו המלוכה צלדקתו ואע"ג שילא ממנה מ"מ מה שהי' מלך לא הי' צצכותה רק צניו אחריו י"ל שצכות זה שכסחה פני' הי' סיוע לדורותיו אחריו שיהי' המלוכה שלהם כנ"ל.

(שפ"א מגילה י' ע"ב)

בגמ' ויבר יהודה ויאמר לדקה ממני היינו דאמר וכו' יהודה שקדש שם

שמים צפרהסיא זכה ונקרא כולו על שמו של הקצ"ה, אין הלשון מוצן, וחוק קשה מ"ש יהודה נקרא כולו וכו' הלא (זשעת*) לידתו קראו כן, ואפשר לע"ד נפרש דהם מפרשים ויכר יהודה ויאמר על הקצ"ה שנתן צח קול לדקל ממנו, ונקרא עכשיו יהודה בשמו של הקצ"ה.

בתוס' ד"ה נוח לו לאדם שיפיל את עלמו לתוך כבשן האש וכו', בתוס' משמע דדינא הוא להפיל לכבשן, והוא תמוה (זעיני**).

דף י"א ע"א בגמ' רב חסדא אמר גמירי כל השורף תבואתו של חבירו אינו מניח בן ליורשו וכו', עיין רש"א, ול"ע לפי דאם בן מה ראי על מיתת בן דאצטלוס, ויותר נראה דאין לו בן הגון למלכות היינו שאינו יורש וממלא את מקום אביו.

בגמ' ולעולם מדה טובה מרובה ממדת פורענות. נראה פשוט דלכך כיון שהגריכה מרים שצעה ימים המחיתו לה, ואה"נ אם היתה נריכה יותר, ואיני מבין קושית התוס' [ד"ה מרים המחיתה]. חו הקשו תוס' [ד"ה ולעולם מדה] מרדפו מכס חמשה מאה, ואיני מבין ג"כ דנהי דהם יש להם שכר רב אצל להכות אחרים תליא גם צמעשיהם של הנרדפים, וקושית התוס' ממרגלים קדמני התו"ע.

(*) עיין מהרש"א.

(**) ובמאירי כ' שאינו להלכה.

דף י"ב ע"א בגמ' פרעה לא גזר אלא צעור"ז ואחיה צעור"ז ולעור"ז, הרי"ע חלגזי צספר תאזה לעינים הקשה ליפשוט מכאן דמשעה שגולד יש לחינוק חלק צעור"ז, ולק"מ דוודאי היו יכולים [לחיות הילדים] אחיה זמן רק לא הרבה אצל יגיע לשיעור שיספר צדצרי קודש וי"ה בן עור"ז.

דף י"ד ע"ב בגמ' דאי משום מגילה הא אימחיקא לה, עיין תוס', וצפשיעות נראה דקודם השקאה מאיימין ביותר שאפילו באמת לא זינח מוטב לנו שלא תשתה ואלא למחוק השם, אצל אחר השקאה מאיימין עליו שתחזק צמח שהוא באמת ולכן מייגעין אותה שלא תשקא.

בגמ' ומעלהו ומקטירו בכלי שרת, מפרשין בגמ' כדי להקטירו אצל משמע דיש עוד כלי שלישי, ואפשר הטעם כיון דהלצונה אין לריך קידוש שנית רק הקומץ שלא הי' מצורר צשעת קידוש אי' דומיא דדם אצל הלצונה שהי' מצורר סגי בקידוש ראשון ולהכי צחר שמניחין גם הלצונה על הקומץ לריך כלי רחצה שיחזיק שניהם, אכן צרמצי"ס השמיטו, ונראה דמפרש כוונת התנא רק להשמיטו ללריך להיות ההקטרה עם הכלי ע"ש.

דף ט"ו ע"א בגמ' וצדין הוא שתכא חטאת חלצ טעונה נסכים וכו', עיין בתוס', ובאמת לשון בגמ' משמע כן, דלולי

[דף ע"ג]

שלא יהא חוטא נשכר לא הוי קשיא
דדבר שאינו צא צנדר וצנדרה אין לריך
נסכים, אך לפי זה קשה מאי מקשה
הגמ' מחטאת נזיר הא צ"ל דהינו
חוטא, ולריך לומר משום דנזירות צא
צנדרה, ודוחק.

בגמ' סדר לה כר"א הקפד, מה שהקשו
חוס' כדר תירלו צריש נזיר ע"ש [דף ב'
ע"צ תוס' ד"ה ואמאי] ובעתיקו כאן
צפסקי תוס' (*).

ע"ב במשנה ה"י מביא פילי של חרם.
הרמז"ס [צפ"י המשנה] גרס צמשה
חדשה, ולכן פסק כן, וצחנס נדחק צכסף
משנה [פ"ג מה' סוטה הלכ' ע"י] מיהו
צרש"י לא משמע כן, וקושיות הכסף
משנה כדר תירלו צמשה למלך.

בגמ' אמר רבא לא שנו אלא שלא
טעמו מנלן דלריך מים חיים, וצ"ל דגמ'
דיליף ר"י גז"ש מים דסוטה ממים דמלורע
אפשר דמזה יליף דמים קדושים דכיוור
הם מים חיים, מיהו אין המסקנא כן.
וכן הרמז"ס (פ"ג מה' סוטה) פוסק שם
דצעי כלי חרש חדש צסוטה כמו צמלורע,
ומ"מ מים חיים לא צעינן, א"כ ס"ל
דהגמ' חוזר מהגז"ש, ע"ש [צמל"מ] ול"ע.
(שפ"א זבחים כ"ב ע"ב)

בגמ' ר"י אומר מי מעיין הם, לא נחבאר
נחאכמו פניו וכו', הרמז"ס [פ"ג מהלכ']

סוטה הלכ' ע"י] פירש דקאי לרבי ישמעאל,
דאפילו חדשה אי נחאכמו פסול, אבל
רש"י פירש לרצון דמודין צנחאכמו מחמת
תשמיש, ואפשר מכח קושית תוס' [ד"ה
ומה מים] הכריח רש"י לפרש כן דמים
שלא נשחנו גם כן הפירוש מחמת מלאכה
אבל אה"י נחאכמו מחמת ענמן או לצע
לית לן צה, ולשון לא שנו קלח מורה
כפרש"י, דלהרמז"ס הוי ל"י למימר ודוקא
שלא נחאכמו.

בגמ' צעי רבא נחאכמו והחזירן לתוך
כצנן האש ונחלצנו מהו זכו, משמע
לפירוש הרמז"ס [שם] דהוא הדין צנעשו
מלאכה צהם ונחלצנו חוזרין להכשירן
ע"ש, וצחכי מיושצ תמיהת החוס' צד"ה
והא החס, אבל לרש"י דפשיטא ל"י דלרבי
ישמעאל דמיפסל ישנה לית ל"י תקנחא
רק לרצון ולכן הקשו תוס' שפיר, מיהו
קושית החוס' צד"ה נחאכמו אינוני מצין
אפילו לפירש"י, דהא הכא יש טעם ליפסל
צנשחנו ולא אחינן עלה מכח דיחוי צלצד,
מיהו קושית מהרש"א על תוס' לא קשה
מיד, דכוונתם מדלריכין כיצום ע"ש.

דף ט"ז ע"א בגמ' ואם איתא ליחשוב
נמי הא וכו'. מה שכתב מהרש"א על
רש"י איני יודע מאין פשיטא ל"י דצסוטה
לא מהני אפילו סיד וחרסית וכל הני כמו
צכיסוי.

בגמ' הא עוקצת מדרצון היא, לכאורה

(*) עיין מש"כ רבינו בחידושי נזיר דף י"ט ע"א.

משמע דדרש קרי דרצנן וכן משמע
צפרש"י*), וצספי' בשמים ראש הקשה
מכאן על הרמז"ן [צספ"מ שורש צ'] דכל
דרש דבר תורה הוא, ויש לומר דרמז"ן
פ"י הכא דרצנן הוא פ"י מה דמגלחו
כדלעת הוא רק מדרצנן ואין הכי נמי אי
גילחו כמו שבי' בקרא סגי מן התורה.

תוס' ד"ה ואם איתא ליחשוב נמי
הא, תימא וכו', ולע"ד נראה דמכל
מקום לר' ישמעאל דמכסין בכל מילי
שוב שפיר מלינו אפר שנקרא עפר בחורה
גבי כיסוי ורק לבית שמאי דבאמת פסול
לכיסוי אמרו דלא חיבדי לך כנ"ל. מיהו
קלח קשה על קושית הגמ' כיון דמכס
דנקרא עפר דכיסוי נלמד גם על סוטה
אם כן שפיר נכלל בהך עפר דכיסוי,
ואפשר מה"ע מסיק הש"ס מאי הוי
עלה ולא חש לקושיא זו.

ע"ב בגמ' ח"ר הקדים עפר למים פסול,
יש לעיין אם חוזר ונותן עפר על המים אי
כשר דנימא דל על עפר הראשון, וכן
משמעות המשנה [תמורה י"ב ע"א]
דאין עושין מי חטאת רק עם מתן אפר
א"כ כל שנותן אפר על המים שפיר נעשה
מי חטאת אף שהי' מקידס ג"כ אפר וכו'.

(שם"א תמורה י"ב ע"ב)

בגמרא שחבא חיותן בכלי, עיין
מהרש"א דצפרק כל שעה אמרינן דהוא
מעלה בעלמא, אכן תוס' שם פ"י באופן
אחר ע"ש, ורמז"ן [טה"ח צמדבר י"ט]
אזיל בשיטה זו, מ"מ דברי רמז"ן
תמוהים כמ"ש המהרש"א.

דף י"ז ע"א בגמ' הנקי כחי, לולי
פרש"י ה"י נראה כיון דבי' הנקי אם כן
משמע דכבר יש קללה שצריכה להינקות
ממנה ועדיף משאר מכלל לאו.

ע"ב במשנה אלא בדיו שנאמר ומחה,
ול"ע אי דיו דוקא או הוא כדין כל כח
הנמחה.

בגמ' אמר רבא מגילח סוטה שכתבה
בלילה פסולה, משמע גם מכאן דמשפט
אפי' כבר דנו אינו דין מדפסילה הכא,
אך לתוס' מדמינן לה לדיני נפשית, ול"ע
מלשון רבא כיון דמפורש צמשה דמגילה
כל היום כשר להשקאה סוטה, רק רבא
מוסיף גם הכחיזה והכל על המשנה
דהתם דגם כחיזה בכלל השקאה כיון
דזה הטעם דכל החורה וכו' מוכרח מן
המשנה עצמה, ול"ע צוקן ממרח גופי' אי
צריך גם דין דם ונגע להיות דוקא ציוס
לפני סוכדרין דלשכת הגזית דחורה
ומשפט משוה הכחוז.

בתוס' ד"ה קודם שתקבל עלי' שצוטה
פסולה וכו', ותימא אם כן כמאן ס"ל לא

(*) בחי' מהר"ץ חיות הביא בשם הגר"ז מרגליות דצ"ל מדרש במקום דרבנן, וכן
הג"י במאירי וכו"ה בירושלמי פ"א דקידושין סוף ה"ב ועיי"ש בהג' ציון ירושלים.

כר"י ולא כר' נחמ"י וכו', וי"ל דפי' הירושלמי נהי לחוקה ותורה מעכב מיהו אין מוקדם ומאוחר ולהכי מפרשין כפי הסברה להסמיך אל השבועה אבל לכתחילה גם שם מהפכין סדר הכתוב בתורה כדפרש"י בחומש כל הפ' על הסדר חוץ מפסוק א' ע"ש ודו"ק.

בתוס' ד"ה כתבה איגרת וכו', הכי הלכתא גמירי לה דאין לו לשרטט תפילין וכו', (במקום אחר*) כתבתי דכל היכי דלריך שירטוט לריך להיות גם כן לשמה ואם כן מו"ח דאין לריך שירטוט אפילו עשה שירטוט לא חשיב לשמה למזוזה.

בתוס' ד"ה כתבה על שני דפין פסולה וכו', והוא הדין צ' מגילות חשיב צ' ספרים, ל"ע דהכא דרשינן רק הכתיבה תהי' על ספר אחד אבל אלל ומחה לא כ' בספר, וכן בגט וכ' ספר אבל ונתן לא כ' מה יתן, וגם קשה לתוס' מה צעי רבא צ' מגילות לשם צ' סועות כיון דאפילו צ' מאשה אחת פסול, שוב ראיתי צעירי אכן צר"ה תמה על התוס' בזה.

דף י"ח ע"א בגמ' יש צרירה או אין צרירה, ותמוה דהא יש צילה צדצר לח, ותו קשה מה צעי' זו הא קי"ל דדאורייתא אין צרירה, וי"ל הפירוש אי יש צרירה פ"י אי תלי' זה בצרירה, ונפקא מינה דנכי דאין צרירה דדאורייתא מכל מקום ספק הוי ואינו יכול להשקותה

שנית, או אין צרירה פ"י דאין ענין צרירה לבאן כיון דיש צילה. וצ' סוגיות שהביאו תוס' דשייך צרירה צמטורצ כולן וי"ל דצדריך כ"ש נאמרו, דאי צעלמא אין צרירה מכ"ש צמטורצ, אבל אפי' אי יש צרירה מכל מקום צמטורצ וי"ל דאין צרירה, וזה ספיקו של רבא.

בגמ' אלא אמר רבא אחת שבועה שיש עמה חלה ואחת שבועה שאין עמה חלה וכו', הרמז"ס השמיט כל זה ואינו יודע טעמו, והמפרשים לא הרגישו בזה. ול"ע על הרמז"ן בחומש שמשגי על האצן עזרא שפירש צ' שבועות ממש כלשון הגמרא, ^{אוצר החכמה} ע"ש נשא [ה' י"ע]. וצ"ה גם כן אחי שפיר חמן על השבועה וחמן על האלה. והרא"מ הק' על רש"י בחומש, אבל אדרבה על התוס' קשה.

בתוס' ד"ה חמן שלא אטמא, תמוה כמ"ש צס' קרבן חגיגה דהגמ' עלמו מביא צרייתא זו, וי"ל דצגמ' אפשר לפרש דחכמים אמרו לא כשאמר ר' מאיר רק מודין אנו דהמים מערערין, להכי הביאו לשון ירושלמי. ואולי הרמז"ס פ"י באמת כן להכי פסק כר' מאיר.

ע"ב בגמ' אמרי צמטורצ לית הלכתא כרצ המנוחא, ע"י בחוס', ולולי דצריהם נראה דרק לר' עקיבא חייבי לאוין בערוה, אבל לדידן אפילו אין קידושין חופסין ציצמה מגזירת הכחוב מכל מקום לא

(*) בשפת אמת מנחות ל"ב ע"ב ד"ה והא בעיא, ועיי"ש בהגה"ה מהגרי"מ בידרמן.

לריך גז"ש, וצ"ש שירי קרבן לא דק כלל
בזה ושלח כדת השיג על המהרש"א.

ברש"י לרבי יאשיה דר"י, משמע
דמלך אומר צ"ש אומרו אין לריך לדיוק
כל כך רק שלא ליתן מכשול.

בתוס' ד"ה ואחר ישקה וכו', כולי
עלמא מודו שמחיקה סמוך להשקאה,
לכאורה קשה על הרמב"ם שכתב דצ"ן
מחיקה להשקאה ניתנו בכלי שרת, וכן
הקשה בשירי קרבן, אך מלשון הגמרא
כאן סדר מנחות מניף מגיש וכו' משמע
דזה פי' מקריב ודו"ק.

ע"ב בגמרא וכו' דקדורא זה מחמת
צריותא וכו', לכאורה יש לומר דהלכה
כרבי עקיבא בזה, דת"ק אפשר גמי מיירי
במחמת רחיתא, מיהו הרמב"ם [פ"ד
מהלכ' סוטה הלכ' ד'] לא פסק כרבי
עקיבא.

דף כ' ע"א בגמ' אמר ר' חיי שיתב
מחמת צריותא וחזרה ואמרה שותה אני,
פרש"י אליבא דרבי עקיבא, וקשה דיש
לומר לכולי עלמא וקודם מחיקה,
והרמב"ם [פ"ד מהלכ' סוטה הלכ' ג']
הביא בפשיטות דאיהו יכולה לחזור ואיני
יודע אם מספק פוסק דאין להחזיר
לצעלה על ידי השקאה או מיפשע פשיטא
לי, אך צגמ' אמרו תיקו ולי"ע כלשון
הכסף משנה שם.

ברש"י ד"ה קשיא דרבי עקיבא אדרבי
עקיבא וכו' משמע דלרבי עקיבא אפילו

הוי כערוה, וצ"ה מיושע הכל וגם ר' יוחי
בירושלמי, וכן כתב צ"ש קרבן עדה.

בגמ' זאת תורת הקגאות מלמד
שהאשה שותה ושוניה וכו', לכאורה אליבא
ד' מאיר לא שייך זאת, אך הרמב"ם
[צפ"ד מהלכ' סוטה הלכ' י"ז] פוסק כר'
מאיר, וכבר כתב מהו צפ"י קרבן חגיגה
סימן פ"צ. ולמ"ד זכות תולה י"ל דתלמי
צשעת השקאה לכן משקין לה שנית, גם
י"ל דמהני מחילת קינוי לענין עומאה
דלכא, וזה דוחק.

הרמב"ם [צפ"א מהלכ' סוטה הלכ'
י"ז] כתב דצ"על וצ"על אחד דאיהו
שותה תלם בלא כתובה, ואיני יודע מנ"ל,
דיש לומר דמשרי שרי לי וכן משמע קלח
כלשון רש"י ד"ה ור' יהודה ולי"ע.

בתוס' ד"ה אמרי צמערבא וכו', מה
שכתב רש"ל צחוס' נראה הפי' דמקלח
אשתו מהני קינוי על אחר שיכנסנה ולא
קשה עליו ק' רש"א, וכן כתב בקרבן עדה
גם כן.

דף י"ט ע"א בתוס' ד"ה הגוף והגוש
וכו', פי' מהרש"א, וצחמת רש"י צמשה
שכ' דחופה הקרצה קמילה הקערה כ'
צסוטה משמע כן וגם צפי' החומש. מכל
מקום לריך לומר דלאו דווקא, שהרי
צמנחות [ס' ע"ז] למדוהו צגז"ש
דוהקריצה זכ' צסוטה והקריב ע"ש.
והראב"ד וק"א פ' ויקרא תמהו אמאי

נמחקב כל שלא קרב אין כופין ולקמן
 ע"צ צרש"י ד"ה רבי עקיבא משמע דאחר
 מחיקה לרבי עקיבא כופין רק בקרב קודם
 מחיקה מיירי רבי עקיבא ולי"ע. ובאמת
 לבאורה ממשנה דבסמוך דמוקמי לה
 בגמרא כרבי עקיבא ותני עד שלא נמחקב
 וכו', הרי לרבי עקיבא חליא נמי
 במחיקה, מיכו חכתי קשה לרבי עקיבא
 מה עד שלא נמחקב הא אם קרב
 אפילו לא נמחקב כופין, ואפשר רישא
 רבנן, ולפי זה ה"י מכאן ראי' למח שכתב
 הרמב"ם [פ"ג מהלכ' סוטה הלכ' י"ג]
 דקידוש מנחה בכלי שרת קודם השקאה
 ודו"ק, וגם ה"י מיושב מה שהקשה
 בשו"ת קרבן דהוי מחלוקת ואח"כ סתם.

בגמ' ומחב כתב שיוכל למחות, פרש"י
 דאפרשת סוטה לחוד קא קפיד,
 ובתוספות עירובין י"ג ע"א [ד"ה חון
 מפרשת סוטה] תפסו צפשיעות דלרבי
 ישמעאל כל החורה ללמד מפרשת סוטה
 או משום גזירה ע"ש.

הרמב"ם לא הביא הדין אי מוחקין
 מן החורה, רק ממה שכתב בפ"ג דלריך
 לשמה כמו גע משמע דאין מוחקין מן
 החורה, וכן משמע דעת הכסף משנה שם,
 אך ל"ע מג"ל לפסוק דלא כרבי ישמעאל
 ורבי עקיבא כיחידא רבי יעקב, ולריך
 לומר דס"ל כפשטא דגמ' דהני תנאי כהני
 תנאי, משום דרז פפא אמר דילמא ולא
 שבקינן פשיטתי דגמ' מספיקו של רב
 פפא.

ע"ב בגמ' חון מפ' סוטה, פי' רש"י אפי'
 בם"ת דקסבר מוחקין לה מה"ת. משמע
 לבאורה דהם"ת פסול אם לא יהי' כשר
 הפרשה לסוטה, וקשה מ"ע, והי' אפשר
 לפרש להיפוך דמ"ד מוחקין לה מה"ת ס"ל
 דהפרשה נכתב לשם סוטה והוי קלח
 לשמה כמ"ש החוס' בד"ה [אצל] כו'
 דלריך להיות הכתיבה לשם אלה, ואיהו
 ס"ל הכי דנכתב בחורה לשם אלה, ומ"ד
 דאין מוחקין מה"ת ס"ל דלהתלמד בלבד
 נכתב, וזה מיושב מ"ש החוס' בד"ה
 אבל כו' דמשמע מדצריהם דס"ל דלכו"ע
 להתלמד הוא דנכתב, אבל אינו מוכרח
 ד"ל דדוקא למ"ד אין מוחקין אמרינן
 הכא דלהתלמד כתיבא פי' דהוא ס"ל כן,
 אבל למ"ד מוחקין אמרינן בחורה דסתמא
 מיכתבא והיינו לשם אלה כנ"ל, וכיון
 דנכתב לשם אלה מסתברא דלריך להיות
 כתב שיוכל למחוק כדן פרשת סוטה,
 והוא היפוך ממשמעות לשון רש"י דכיון
 דמוחקין לה מה"ת לכך פסול לכתוב
 במידי דא"י למחוק, אלא איפכא דכיון
 דפסול א"י למחוק מוכח דהחורה כתבה
 באמת לשם אלה דסוטה ולכך מוחקין
 דחשיב לשמה, אבל באמת נראה עיקר
 דאין הבוונה לפסול הם"ת אם נכתב
 פרשת סוטה במידי דא"י למחוק, אלא
 דלכך נקיע לדידי' סתם פרשת סוטה ולא
 שבמקדש לאשמעינן דמוחקין לה מה"ת
 וממילא לפעמים אין כותבין בקנקנתוס
 כדי שנוכל למחוק לסוטה אבל לא שיבי'
 פסול משום הכי כנ"ל.

(שפ"א ערובין י"ג)

בגמרא מאי עשיה מחיקה, ל"ע קלח לעיל י"ח. דפשיטא לרצא דכתיבה לשמה צעינן ומחיקה לשמה איסחפק ל"י וכאן א' דמחיקה לכולי עלמא צעינן לשמה.

בגמ' רבי ישמעאל אומר שנים עשר חדש ואע"פ שאין ראי' לדבר זכר לדבר וכו', הראי' היא דשנים עשר חדש חולה אצל י"ל דאפי' טפי דהא איתו רשע פסק המלוה אחר י"ב חדש.

דף כ"א ע"א בגמ' באגרא דמקרינ ומתניין צנייהו וכו', משמע מכאן דמלוה צעסק בתורה חשיב כחורה ולהכי שטר זבולון ויששכר צובה.

בגמ' וכן אינן יודעין שעצירה מכבה מלוה. ע"י תוס', מיהו י"ל דצטרות דבר מפורש בקרא ושז מאחריו ואעפ"כ אמרי' הכא דלא מיירי צבן חורה, ואע"ג דסוטה נמי זנות הוא, אצל לענין אוחו הגנה דה"א מתהלך להציל מן האויב צזה מיירי בחס, ולפי"ז י"ל דקדייק מתהלך דמיירי בצעלי מלוות שנק' נר לפי שעה.

ע"ב בגמ' ר' אבהו אומר זה הנותן דינר לעני להשלים לו מאתים זוז. ע"י רש"י וקלח ל"ע צלקט כיון דמתחיל ללקוט דינר אסור שוב, וי"ל דשולח אחר ללקוט צעצורו וצעוד שלא צא לידו הוא עני ונוטל צצ"א.

בתוס' ד"ה בן עזאי אומר חייב אדם וכו' (ירושלמי וכו', פשוט*) משמע דנשים לשמיע ולא ללמיד וכן עזאי אמר הלימוד.

דף כ"ב ע"א בגמ' ועס שונים וכו' פשיטא, לא ידעתי פירוש.

ע"ב בגמ' אמרו ל"י אצ"י ורצא לתנא לא חיתני פריש מאהבה פרוש מיראה, נראה דלא פ"י כמו הירושלמי דס"ל דאי כולל גם הפרישה העונה הו"ל שמונה, דלשמה ממש חשיב טפי מאהבה ויראה, ותו דהא איבא נמי מיראה ואהבה גריעא יליחשיב עברה, אצל הירושלמי י"ל דס"ל אהבה ויראה גריעא צבר נכללו באינך, ומאהבה שלימה ס"ל דהיינו לשמה ממש כדאמר דהיא מעליותא שצכולם.

בתוס' ד"ה לעילם יעסוק אדם וכו' הקשו דצרכות אמרינן דהעוסק צחירה שלא לשמה ניח לו שלא נצרא. לכאורה קשה דמנין להם שהקפידא שם הוא ע"י הלימוד שלא לשמה ואם לא ה"י לומד כלל ה"י יותר טוב, דילמא אדרבה אם לא ה"י לומד כלל פשיטא דנוח לו שלא נצרא אלא דגם אם לומד כל שאינו לשמה נוח לו שלי"ג ואעפ"כ שפיר ראווי לו לעסוק כדי שיצוא אל לשמה. וי"ל דהתוס' מדויקי מדלא אמר כל שאינו עוסק צחורה לשמה.

(*) עיין במש"כ רבינו בחידושי חגיגה דף ג' ע"א ד"ה גשים.

שפיר יולא]וגם בלאו טעמא דיבוא לשמה לריך לעשות]. ואפשר דמיירי במלכות שאינם חיוצים לעשות ויוכל ג"כ להפטר מהם.

(שפ"א פסחים נ' ע"ב)

דף כ"ג ע"ב בתוס' ד"ה צגניצתו ולא צגניצתה, תימה וכו', וי"ל דאי לא דממעטין אותה מרליעה הוה אמינא דצאזנו לאפוקי חזנה ולא הוי ממעטין כלל מוכר עצמו להכי לריך תרוויכו כנ"ל.

בתוס' ד"ה ושומרת יצם לא שותות ולא ניעלות כתוצה וכו', מיהו תימה וכו', וי"ל דלרש"י נמי ס"ל כתי' בתוס' מיהו סתימת משנה משמע דצכל גווי ארוסה דינא הכי ולריך לטעם רש"י ודו"ק. ומה שכתבו תוס' צעם ר"ח לכאורה תמוה דתוס' כתוצה תליא צרלוגו, ועיקר פלוגתא בארוסה אי יש לה כתוצה הוא על מנה ומאחיס ולי"ע.

דף כ"ד ע"א במשנה ושצעלה צא עלי בדרך נועלות כתוצה ולא שותות, ל"ע אי גם צאינו מנוקה מעון יש לה כתוצה, ואפשר אי נעשה אינו מנוקה גם קודם הקינוי וסתירה אין לה כתוצה*).

בגמ' ומחני' מני ר' יונתן, ולפי זה ל"ל הא דמייתי המשנה רק תחת אישה בלבד לאו דווקא, ולשמואל לפרש"י אחי שפיר.

נוח לו שלא נצרה רק כל העוסק שלא לשמה ח"כ נראה דהעוסק שלא לשמה גרע מאם לא ה' לומד כלל ויש לדחות. גם י"ל לפע"ד דהכא אמרינן שיעסוק צתירה וצמלוות שלא לשמה שמתוך כו' וכן נמי אמר כאן צעוסק לשמה כו', ומסצרה ודאי יש לחלק צין עסק התורה למלוות. דודאי עוסק צתורה גרע טפי כשאינו לשמה דעיקר [צלימוד התורה] הוא הכוונה, אבל מלוא גם שלא לשמה מ"מ רחמנא חייצי לעשות המלוא צפועל לצד הכוונה. וממילא י"ל הכל דהכא מיירי שהוא עוסק צתורה כדי לידע לעשות המלוא וזה נקרא לשמה רק כיון שכל מעשה המלוות שלו אינם לשמה רק מלוא אנשים מלומדה וע"ד זה הוא לומד שידע לעשות כל המלוות שהיהודים עושים ע"ז אמרו לעולם יעסיק כו' כיון דמ"מ עסק התורה הוא כדי לעשות וצע"י אין קפידא כ"כ צלשמה כנ"ל. אבל התם דלימוד התורה הוא שלא לשמה שלא כדי לעשות וצזה אמרו דנוח לו שלא נצרה כנ"ל. ובלא זה הפי' יל"ד גצי מלוות איך י"ל דיעסוק שלא לשמה כו' צא לשמה דלמ"ד מלוות צריכות כוונה ח"כ לא ילא ידי חוצתו כלל [אם אינו מתכוין ללאה י"ח אלא מפני הכבוד וכדומה, ואם צאמת מתכוין גם ללאה י"ח שוב אינו שלא לשמה בלבד אלא לשמה ושלא לשמה]. ולמ"ד דאל"כ ח"כ

(* עיין במל"מ פ"ב מהל' סוטה ה"ח.

במל"מ פ"ב [הלכה א' מסוטה]
הקשה באינו רוצה להשקותה למה נוטלת
כתובה, מאי שנא מכל עוברת על דת,
ונדחק לחדש טעם עוברת על דת מחשש
זנות ואין נראה כן*). ויותר י"ל דבקינא
לה וגסתרה צפרע עם זה לא הוי כעוברת
על דת, או משום דהקניטה ולהכעיסו
עשה, או ד"ל דעשה שחלד צריוח
כשתלא נקי, הגם דאסור לעשות כן מכל
מקום אפשר ללא הוי ככל עוברת על
דת. ועיקר**) נראה דלכוני עלמא עוברת
ע"ד צריך שתדע שהוא איסור, וקינאי
דבעל הוא רק שגזר עלי' כן, וי"ל בשגגה
שמותרת מלד הדין.

דף כ"ה ע"א בגמ' תא שמע וכו', ואי
אמרת רצה בעל לקיימה מקיימה עבדי
צ"ד וכו', פי' דהקינאי כמו התראה וכיון
דמדינא אסור לקיימה אין צזה חובה,
דנחי דאי לא הוי מקנין הוי בלא התראה
מכל מקום זה רק גילוי מילתא דעוברת
במזיד אס' כן אסורה היא לו והצילוח
מחטא שוגג, אבל אי ככל עוברת על דת
אפילו בהתראה מותר לקיימה אס' כן מה
שנאסרת על ידי הקינאי חוב הוא לו,
וזה כוונת החוס' בד"ה שמע מינה.

דף כ"ו ע"א בגמ' מעוברת ומינקת
עלמו וכו', ע"י רש"י יחוס', ונראה

דלרש"י לא דמי להחם, דאין לא קטלינן
לה רק צידי שמים ואין אנו ערצין על זה.
בגמ' אשת סרים וכו', ע"י רש"י,
ימל"מ [פ"ב מהלכ' סוטה הלכ' ו'] שפיר
הקשה.

ע"ב בתוס' ד"ה אצל הא הואיל
ואסורה וקיימא וכו', תימא וכו', ויש
לומר דכיון דכ' חשטה לומר דדוקא
במותרת לי ממילא כיון דכ' צפ' ונעמא
מקשינן גם נזה צועל לצעל קמ"ל ללא
ודו"ק.

בתוס' ד"ה אלא למאן דאמר וכו',
ותימא וכו', ורש"י הרגיש בזה ומישב
קלת, מיכו לשון איפכא שכי' בתוס' ז"ע,
ומהרש"א כ' לחלק בין העראה דשפחה
חרופה לא הוי ציאה, ולע"ג דהא גם
שלא כדרכה לא הוי ציאה בשפחה חרופה
כמ"ש בצריות י"א.

דף כ"ז ע"א בתוס' ד"ה רוצ צעילות
אחר הצעל, ע"ש שהאריכו, ול"ע דנחי
דמתירין שם ציצמות מכל מקום שפיר
סבירא לי' לשמואל דמ"מ צת דומה
גריעה מדומה, וכוונת הגמ' להכריע כר'
יוחנן כיון דאפילו מזה וודאי מותרת
מן הדין ממילא דומה ליכא חששא כלל,
ושמואל פליג על זה, אבל הא מודה
שמואל דמן הדין מותרת.

(*) כן מבואר בתוס' יבמות דף ל"ח ד"ה בש"א, וצ"ע על המל"מ שלא הביא שכדבריו
מבואר בתוס' (הערת הרב הגאון מטשעבין זצ"ל).
(**) עיין מש"כ רבינו לעיר דף ה' ע"ב.

דף כ"ח ע"א בגמ' כי חית צ"י עוון
צדידי וכו', ואי עוון אחר למה יצדוק
אותו בשחי' זו.

בתוס' ד"ה מה ת"ל היא נטמאה וכו',
ואיית וכו', עיין מהרש"א, וי"ל דליכא
חזקה כיון דאיתרע על ידי קינוי וסתירה,
ולקמן כתבו החוס' החזקה לענין שלא
תהא כוודאי טמאה ע"ש [ע"צ ד"ה
מכאן].

דף כ"ט ע"ב בגמ' כלי חרש יוכיח,
לפום ריהטא איני יודע מנ"ל דכלי חרש
מעמא, ורש"י לא ביארו.

דף ל"ב ע"ב בגמ' ק"ש ככתבה דברי
רבי וחכ"א שמע בכל לשון שאתה שומע,
משמע דמי שאינו מצין לשון אחר רק
לה"ק גם לחכמים אינו יולא לכן אמרו
שאתה שומע דייקא לאפוקי אם אינו
מצין, והוכחה לזה ממגילה לרוב
פוסקים דצמזין לה"ק ולע"ז יולא בלע"ז
א"כ הוי הדין כמו בק"ש לחכמים ומ"מ
מי שאינו מצין לע"ז אינו יולא בלע"ז וה"ה
בק"ש, [וכן הוא דעת החוס' בסוטה
(ל"ב) והרמב"ם בה' ק"ש (פ"ב ה"י)
ועי' צפמ"ג (סי' ס"ב) שנסתפק דאפי'
בלה"ק אם אינו מצין לא יולא]. אכן
לשיטת קצת פוס' דיודע לה"ק ולע"ז אי'
בלע"ז, ולפי"ז מגילה נאמרה רק ככתבה
אבל בק"ש שפיר י"ל דגם מי שאינו מצין
יולא בלע"ז ויש לדחות, מיהו לרבי ז"ע

דף כ"ז ע"ב במשנה אז ישיר כו'
לאמר כו' שכיו ישראל עונין שירה אחריו
של משה כו', ק"ק דכא כ' וצנ"י ואח"כ
לאמר. ויש לפרש כי גם אח"כ מה
שמתקנים חז"ל כלל והודאה על גם כ"ז
נקרא עונין אחר שירת כים שנק' שירת
משה על שמו, ועונין אחריו חמיד, שפחה
זה שיכ"י כח לעשות שיר על נס, על כל
דבר ודבר פ"י על כל נס וגם, ואף שבי
שבי עונין אין קושיא כ"כ כנ"ל.

(שפ"א ליקוטים ח"ב)

במשנה לא עבד חיוז את הקצ"ה
אלא מאהבה שנא' כן יקטלני לו אייחל,
ועדיין ^{ואצ"ר החכמה} בדבר שקול לו אינו מנפח או אינו
מנפח וכו', ונדחק רש"י ז"ל לפרש שמרד
חיוז מתוך היסורי מות, וזה דוחק שהרי
אמר זה לשבח על עצמו, וחו א"כ אינו
עוצד מיראה ג"כ. איצרא דברש"י פ'
ואתחנן איחא ג"כ בעוצד מיראה
כשמטריחו יותר מדאי הולך לו ועמ"ש
שם (*). אבל לפמ"ש לעיל [מ"ש כן יקטלני
לו אייחל יש קרי וכתיב, לא צאלק פ"י לא
אייחל למנא לי דרכים והללות ממקומות
אחרים, וכמ"ש בכל נפשך אפי' נוטל את
נפשך] א"ש בפשיטות, דלא אייחל — שלא
יחפש לו דרך הללה שידע שכל אי' חפץ
ה' כן יהי וכוא מיראה, ולו אייחל בוא"ו
הוא לקבל המיתה באהבה רבה, כנ"ל
פשוט ונכון במשנה.

(שפ"א עה"ת פ' אמור תרנ"א)

(* שנת תרל"ד ד"ה מ"ש רש"י.

קלח לפוס' אלו כיון דגם מגילה ככתבה
ואעפ"כ באינו מבין רק לע"ז יולא בלע"ז
א"כ י"ל דה"ה בק"ש לרצי במבין רק
לע"ז יולא בלע"ז, ובאמת לא משמע כן
מדפריך לרצי ל"ל שמע, והרי י"ל דדורש
בלשון שאתה שומע לענין מי שמבין רק
לע"ז, ושם יש לחלק בין מגילה לק"ש.
(שפ"א מגילה י"ז ע"א)

בגמ' שמע בכל לשון שאתה שומע.
לכאורה קשה מאי משמע הלא לגופי'
איטריך בשלמא הא דלריך להשמיע
לאזנו י"ל דמשמעות דשמע הכי הוא
אכל למילף קולא דיולא בכל לשון מנלן,
וי"ל דהו"ל לכתוב שמעו בלשון רבים
כיון דלכל ישראל קאמר רק להכי כתי'
שמע לומר דכל יחיד יכול לקרותו בלשון
שהוא שומע, וכמו כן להא דלריך להשמיע
לאזנו ג"כ א"ש מה דנקיע לשון יחיד
משום שא"ל להשמיע לאחרים רק כל
שמשמיע לאזנו סגי.

(שפ"א מגילה י"ז ע"ב)

בתוס' ד"ה ורבנן סברי לה כמ"ד
הקורא את שמע ולא השמיע לאזנו יולא,
[דהביא סוגיא] אזלא כמ"ד כל התורה
בכל לשון נאמרה אם כן לריך שמע
רק לאפוקי מוה"י, ומהרש"א בפירושו
כתב בפסחים דאין דרך ליתר קרא
כדי שלא נעשה, להכי תרתי שמעין
מינה, אכל סוגיא דהכא כמ"ד כל התורה
בלשון הקודש נאמרה אם כן לריך קרא
דשמע בכל לשון ואין ללמוד ממנו תרתי.

דף ל"ג ע"א בגמ' כה"ה בכל לשון
נאמרה, פירש"י לקרות בצית הכנסת.
והתוס' [במגילה י"ז ע"ב וזכרות י"ג
ע"א] הביאו בשמו כן ותמכו עליו ע"ש,
ולע"ד י"ל כוונת רש"י כיון דדברים שכתב
א"א רשאי לאומרם בע"פ א"כ למ"ד דכל
התורה בלש"ק נאמרה אסור לקרות
מתוך הספר ג"כ כשאינו בלש"ק, ועי'
בעו"א שהקשה למה לא אמרין לרצי
ורבנן פליגי בהא גופי' אי התורה
בלש"ק נאמרה, אכל לק"מ דא"כ הו"ל
לפליג בכל התורה ולא בק"ש דוקא.

(שפ"א מגילה י"ז ע"ב)

בגמ' שאין מה"ש מכירין בלשון ארמי
[בתוס' (שבת י"ב) (הקשו) דאפי'
מחשבה שכלב כל אדם יודעים כו', ולכן
פי' הראשינים שאין לשון זה חשוב
בעיניהם להזדקק לו, עי' בראש"ש ריש
פ"ב דזכרות, ותמכוני איך יתפרש לפ"ז
הגמ' דסוטה (ל"ג) דפריך ע"ז מעוזדא
דבת קול שהי' בלשון ארמי ומשני בת
קול שאני, א"כ גבריאלי הוי, ולדצריהם
ממ"י אי הוי קושי' בגמ' דלא הי' לריך
להיות דצ"ק בלשון מגוה א"כ מה משני
גבריאלי הוי, [ובתוס' שאין שם בסוטה
כחז ג"כ דמהתם משמע שאין מכירין
כלל ודלא כפי' הג"ל ע"ש]. מיהו בחסרון
ידיעתי לא ידעתי מנ"ל לתוס' וסויעתם
בפשיטות דמה"ש יודעים מחשבות צי"א,
וכמדומה לי שצוהר כ' צמח דוכתי דלא
ידעו אלא מה דאיתמר לכו למינדע, א"כ

שהקלבו לקצרות, וזה חימא, חדא מנ"ל, ומה שהאבות שם מקברי הוהיל ומתה שרה בחצרון, וכלאו הכי חימא לומר שכל מתי ארץ ישראל קוצרין בחצרון, ולדעתי הי' נראה הפירוש דארץ ישראל שהוא ארץ רך וטוב אינו טוב לקצר ולכן מוליכין המתים מחוץ לעיר במקום ערשין ובחצרון קוצרין זה שכבי לפי שהוא ערשין וכן משמע דמעתה המכפלה בקלה שדכו הי'.

דף ל"ה ע"א בגמ' וילכו ויבאו וכו' מקיש הליכה לביאה וכו', אפשר לפרש דמה ביאתן למדבר צעלה רעה כך הליכתן מנחל אשכול וכו'.

בגמ' אותו היום ערצ ת"צ הי', המהרש"א [במענית כ"ט] הקשה אהא דאר"י [שם] דאי הוי התם הי' קוצעו בעשירי הא הקצ"ה קצע בת"צ צכי לדורות, ולדידי לק"מ דקצע צכי ע"י החורבן וצא ודאי אחלחל דפרענותא הוא דנקצע צכי על ידו רק ר"י צעי לקצוע הצכי ציוס שגשרף רובו, אבל הסיבה הי' צעת תחילת השריפה. וצאמת נראה עוד דעיקר הכוונה היא על שגזר עליהם שלא יכנסו לארץ כמו שסידר התנא במשנה בת"צ גזר על אבותינו שלא יכנסו לארץ שזה הי' תחלת הסיבה שכל החורבן הי' ע"י שאליו הי' מרע"ה נכנס עם צ"י לא"י הי' ציהמ"ק קיום לעד, מיהו לפי התוס' [שם] דבת"צ עלמו חזרו המרגלים, לכאורה תמוה

י"ל דגם מתשבות צנ"א אינם יודעים, ועיינתי בזוהר פ' וירא גבי אי' שרה אשתך כ' כן, ואולי ס"ל לתוס' דדוקא צהאי עלמא אמר דלא ידעו אבל כשהם למעלה יודעים. אבל לפע"ד אף אם יכ"י מקומות להוכיח דמלאכים יודעין מתשבות צנ"א, מ"מ אפשר דיש מלאכים מיוחדין להכניס תפילות צנ"א לפני הקצ"ה וזה אינם יודעין מתשבות אלא כדיבור, ולכך צריך להוסיף דצרי תפילה מפיו דוקא כדכתי' עוף השמים יוליך את הקול כו'. אי"כ נראה דיש לקול מלאכים מיוחדין וכן לדיבור וכן למחשבה, לכל מלאכים מיוחדין כי לגדודיו אין מספר, כן י"ל לולי דצריהם ז"ל. ועיין בזוהר בהקדמה (ט:) כ' דאין נזקקין ללשון חרגוס וגם שם משמע דאין מכירין ג"כ הלשון. ובזוהר (פ' לך פ"ט.) בסחרי חורב מאריך בזה ע"ש, ונראה דצ' תירוצי הגמ' בסוטה פליגי בזה ע"ש. (שפ"א שבת י"ב ע"ב)

בגמ' ואי צעית חימא גצריאל הוה, במהרש"א כתב ואולי אין גצריאל שליח לחפלה, ויותר נראה דיש לכל ענין החפלה מלאך מיוחד לכל לרכי צני אדם כמ"ש בספרים.

דף ל"ד ע"ב בגמ' והיינו דכ' ועבדי כלב עקב היתה רוח אחרת עמו וגו', אפשר דייק רוח אחרת שהלך לרוח אחר משאר מרגלים.

בגמ' ואין לך ערשים וכו' יתר מחצרון דהצרי זה שיכצני, פירש"י וכן בחומש

דא"כ לא נגזר בת"כ שלא יכנסו דלמחר
הי' אותו הגזירה, ולריכין לומר דבשעת
הצבי' של חנם נגזר עליהם בשמים כן
והקצ"ה אמרו למרע"ה למחר, ולהכי
מיייתי בגמ' דאי דרשה דצבי' של חנם
כנ"ל.

(שפ"א תענית כ"ט ע"א)

דף ל"ו ע"א בתוס' ד"ה כמאן כר
שמעון, ואם תאמר וכו', והנה זה יש
לישב דשצית שצ"י לא מייירי עדיין ציפת
תואר ומוכח דרשאין לשבות שצ"י שצחוכה,
מיהו קו' האחרונה שתמכו לר' שמעון
למ"ל קרא, הנה אפשר למסקנת דצריכס
לעיל [תוספות ד"ה לרבות כנענים
שצחולא לארץ] דבס"ד דרשה לומר דר'
יהודה ור' שמעון מייירו בקודם תחילת
מלחמה א"כ י"ל דאחר שנכנסו לארץ
ישראל שוב נאסר כל כנענים אפי'
שמצחון ורק ליפת תואר הותר קרא, אך
לפי"ז גם למסקנא יש לומר דמאותן
הכנענים שהי' בשעת כיבוש בארץ ישראל
וצרחו אח"כ עלייהו ודאי חל איסור
דכבר נלעו עליהן לא תחי' כל נשמה
ולהכי ציפת תואר מתיר קרא, מיהו
אכתי שפיר הקשו דאי נימא דיפת תואר
שאני אם כן גם לר' יהודה אחי שפיר,
ומכל מקום יש לישב קצת.

דף ל"ו ע"ב בתוס' ד"ה איתשיל נמי
חדידך וכו', איני יכול לבלום דצריכס,

דכא גם שצעת יוסף לאציו כוי שלא
צפניו, אם כן למאי דאמר לו פרעה לחשיל
אפי' שלא צפניו השיב לו איתשיל נמי
חדידך, ולי"ע.

דף ל"ח ע"א בגמ' אלא מקרא זה
מסורס הוא, לע"ג דרש"י צחומש [שמות
כ' — כ"א] פי' צחופן אחר. ויש לעיין
לפי זה לא לצרכו צמדינה כלל, ואולי הוא
רק מדרבנן צמדינה, וכן משמע קצת
צחומס' [ד"ה וכתוב כל הימים] שכי'
דמצרכין רק בשעת צבודה, וכלא מפורש
צמשנה צמדינה, רק דס"ל דכוא מדרבנן.

ע"ב בגמ' מנין שהקצ"ה מתאזהב לצרכת
ככנים, שנאמר ושמו וגו' ואני אצרכס,
עיין פירש"י, וי"ל עוד כמ"ש ז"ל ואני
צשמחה, ע"ש פי' קרח צספרי *).

דף ל"ט ע"ב בתוס' ד"ה עד שיכלה
חמן מפיו הליצור, בעיקר כמסקנת הצחומס',
דכרי הצמ' מקשה מזכור ושמור ולא
משני דהתם חרי מילי נינהו א"כ מוכח
א' משניהם, או דשופר וחלולת נמי חרי
קלי נינהו, או דאין תולין בזה, א"כ
למסקנא דחציב יחיב דעת' מהני אפי'
בחרי קלא דומיא דשופר וחלולת,
וכדומה לי דהמאירי צמגילה רכא לחלק
בזה, אצל תוס' ככא מסקו לקולא וכן
מסתבר.

דף מ"א ע"א בגמ' וצלצד שלא ידלג
מסופו לתחילתו. הי' נראה דאפי' צשאר

(* עיי"ש הגירסא בגר"א ובמס'.

מקריאת שמע נגד מ' יום בקבלת החורה,
שפחות ממ' יום עוד נשאר זכות ק"ש
דמקודם, וכעין זה נמלא בזוה"ק דתפלה
פסולה יש לה תיקון מ' יום.

דף מ"ג ע"ב בגמ' האי הרכבת היתר
היכי דמי וכו', ל"ע אמאי לא משני
לחשוב המורכב להשלים החמש חילנות.

דף מ"ד ע"א במשנה ריה"ג אומר
וכו' המתיירא מן העצירות שצידו, לכך
כ' הלכצ שהוא על יזה"ר כמו שדרשו על
ככל לצדק, וזיינו נמי שלא תיקון צחי' זו,
ויל' שמכאן הוליוו לפרש כן, ופי' מ"ש
שירא מקשרי מלחמה ג"כ כן כי מלחמת
היור צצחי' לצב של מי ירא ונק' רך
הלכצ כנ"ל.

(שפ"א ליקוטים ח"ב)

ע"ב בגמ' הא דחניא שח צין תפילה
לתפילה עצירה היא צידו, פרש"י אס לא
חזר וצירך, ולולי דצרו נראה *) העצירה
מה שגרם צרכה שאינה לריכב דלכאורה
זה האיסור יותר מהעושה מלוח צלי
צרכה, ול"ע.

דף מ"ה ע"ב בגמ' מנין שאס נמלא
סמוך לעיר שאין זה צ"ד שמניחין אותה
ומודדין לעיר שיש זה צ"ד. צחוס' צצא
צתרא [דף כג: ד"ה צדליכא] תמכו
כמ"ש צחוס' רע"א כיון דמוכח שהוא

נצחיים כן רק צכ"מ צה"י תפלה (פיו"צ
ה"י"ג) כ' והוצא צמג"א (ס"י קמ"ד)
דדוקא מנצח' לנצח' צתרי עשר ע"ש,
וצכ' קרבן נתנאל [צמגילה כ"ד] כ'
דאשתמיט להכ"מ דצרי צחוס' ציומא,
ואי משום הא לא אריא דהחוס' כ' דל"ד
מסופו לחחילתו ממש רק מס' זכרי' לס'
חגי וכדומה שאין צו הפסק גדול אצל
צנציה אחד אפשר אמת כדעת הכ"מ
[וע"כ ל"ל הכי דצרי הכ"מ גופי' שם
הציה דצרי צחוס' ציומא הנ"ל א"כ אין
מקום לדצרי הק"צ], וצחי' הריטצ"א
[שם] כ' דמנצח' לנצח' אין מדלגין משום
שהוא הפסק גדול ואין מובן לי הטעם
דאע"פ לא משכחת שיהי' סמוך ממש צדף
אחת סופו של זה וחחילתו של שני.

(שפ"א מגילה כ"ד ע"א)

דף מ"ב ע"ב בגמ' אמר רבי יוחנן
משום רבי מאיר צשלשה מקומות לכדו
פיו לאותו רשע וכו', ויל' מ"ש כלפי מעלה
ונחקיים צו, ומ"ש והכני כי צלחו הכי
אפי' הי' דוד נולח הי' נס צרגליו וכיון
שאמר הכני נחקיים צו.

בגמ' ויחילצ ארבעים יום אמר רבי
יוחנן כנגד ארבעים יום שנחנה צהן
תורה, לפענ"ד הי' נראה דמה שרצה
לצטלם מק"ש משום דאי' לעיל שצ"י ק"ש
נולחין צמלחמה ורצו לצטלם מ' יום

(*) כ"כ בס' שלט"ג שעל הלכות קטנות להרי"ף הל' תפילין, ובתשובות מיימוניות
דשייכי להל' אישות תשובה י"ח, ועיין בדרכי משה או"ח סי' כ"ה ס"ו, ובהלכות
קטנות להרא"ש הל' תפילין סי' ט"ו.

מאוחו העיר הקרובה, ולענין דחיוצ
מוטל על הב"ד לשמור כל סביביו. עד עיר
שיש שם צ"ד אחר.

ברש"י סדרה, רבן דבי מדרשא,
לכאורה אין מובן כמ"ש גם המהרש"א
שמקודם קאמר הכי, אכן באמת דברי
רש"י נכונים דודאי כיון דאמר חב"י
הריני כבן עזאי מסתמא פשיט ל"י
שפיר, ובאמת כוונת חב"י למפשט דלכולי
עלמא חשיב עמון, ופלוגי רק אי עמון הו
שכחה, רק צ"ל סדרה בני הויסבה
דפשיטת חב"י דתנאי הוא ודו"ק, וכן
פסק הרמב"ם [פ"ט מהלכ' רוח' הלכ'
ו'] דחשיב עמון מכה פשיטת חב"י, מיהו
מה דפסק הרמב"ם ג"כ דמין צמינו
חשיב לף איני יודע טעמו.

דף מ"ו ע"א בגמ' וקדשים דלא פסלה
בה עבודה מהכא נפקא מהתם נפקא
עורח או שזור וכו', אין להקשות דילמא
קרא מיירי בצלה דאין שנים פוסלין
בהם, דיש לומר דבזה אין לריך קרא
דבלאו הכי לא הוי ילפינן מאלה.

בגמ' מאי אס נפשך לומר וכי חימא
איכא למיפרך וכו', וממקום שבאחה מה
להלן וכו'. וק"ל דיש לישב צ"י הקושיות,
דכיון דיש גזירה שוב אס כן קל וחומר
לא לריך והוי מופרך ק"ו ולא אמרינן
דיו, וא"כ יש לומר דזה פ"י הצרייחא
ואס נפשך לומר דאין לרבות ק"ו רק
משיכה הא איכא ג"ש ואס כן הק"ו אחי

לרבות עלי' גרידא, ואפי' אי נימא דלשון
אס נפשך לומר לא משמע לגמ' לפרש הכי,
מ"ה אס נפרש אס נפשך לומר קדשים
יוכיחו, שפיר יש לומר כיון דאיכא גז"ש
דעבודה פוסלת במשיכה שוב איכא ק"ו
לאסיר אפי' בלא משיכה משום דמפרך
ק"ו כו"ל, ותו ליכא למימר קדשים יוכיחו
דבקדשים אפי' במשיכה לא פסלה וליכא
יוכית, ולריך לומר דעיקר יסוד הגמ'
משום דבאמת איכא למיפרך מה לעגלה
דשנים פוסלין בה.

ברש"י ד"ה עבודת איסור נמי מהאי
קרא נפקא, כיון דחרי קראי כתיבי על
כרחק חד מינייהו לעבודת איסור, ויותר
יש לומר כיון דכ' גבי בן נכר ואינהו
מסתמא עבדו ג"כ באיסור.

ע"ב בגמ' על העגלה הערופה צנחל
שאין ח"ל הערופה ומה ח"ל הערופה על
מקיס עריפתה של עגלה, ל"ע אי מכל
מקום צעי נמי על העגלה ושחיה' מיוחת
במקום עריפתה כפשטא דקרא, ולשון
המשנה משמע דאין לריך כלל על העגלה
רק על המקום ול"ע.

בגמ' ומה כנעני זה שלא דיצר בפיו
ולא הלך צרגליו גרם הצלה וכו', לכאורה
משמע כאן דבזכות מעשה זו נגזר הצלה
במקום לוז, ובזוה"ק תרומה כ' שמעולם
נגזר שלא ימות אדם במקום הזה ע"ש,
ואפשר לפרש שזכה להתישב במקום הזה
שמעולם נגזר בו חיים.

דף מ"ט ע"ב בגמ' אמר ל' רב יוסף
 לתנא לא תיתני ענוה דאיכא חנא, שכן
 מלינו [סוף הוריות ע"ש] שהניח
 הנשיאות לרבה אע"ג דסיני עדיף, ורב
 נחמן אמר לתנא לא תיתני יראה חטא
 דאיכא חנא שכן מלינו [כתובות פ"ז ע"א
 ע"ש] טעינו עלמנו כעורכי הדיונים,
 ואע"ג דלקרוב שרי מכל מקום לורבא
 מרצנן שאני, וזה עיקר יראה חטא
 שחושש פן עשה חטא בזה. וזמכרש"א
 דוחק לישב מה שכתבארו רב יוסף ורב

נחמן ע"ש, ולי נראה דצוודאי אין הפי'
 בטלה ענוה ויראה חטא לגמרי, רק הפי'
 מרוב עולם*) לאפוקי יחידים שצדוק,
 שמקודם ה' מושל ענוה ויראה על כל
 העולם וזה בטלה, ולהכי אדרבה רב
 יוסף ורב נחמן שהיו שפלים צענייהם
 אמרו מדאיכא חנא ע"כ נמלא כן צדוק
 העולם, ולהכי אחי שפיר דצוודאי דברי
 התנא אמת דבטלה רק הם לענוותם
 אמרו כן כ"ל.

סליק מסכת סוטה בס"ד

(*) כ"ר"ב כ' התוס' ב"מ כ"ט ושבט כ' גבי זכוכית לבנה, והריטב"א ע"ז כ"ד גבי
 בטל השמיר.